

### **XI Międzynarodowa konferencja naukowa z cyklu „Droga ku wzajemności”**

W dniach 18–20 lipca 2003 r. w Ignatkach koło Białegostoku miała miejsce XI Międzynarodowa Konferencja naukowa z cyklu „Droga ku wzajemności”, poświęcona polsko-białoruskim związkom językowym, literackim, historycznym i kulturowym.

Konferencja została zorganizowana przez Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Polsce i Katedrę Filologii Białoruskiej Uni-

wersytetu w Białymstoku przy współudziale Grodzieńskiego Obwodowego Komitetu Wykonawczego, Grodzieńskiego Uniwersytetu Państwowego im. Janki Kupały i Związku Polaków na Białorusi.

W otwarciu Konferencji uczestniczyli referenci, słuchacze zainteresowani tematyką konferencji oraz oficjalni goście z kraju i z Białorusi. Chęć udziału w Konferencji zgłosiło 98 referentów z różnych środków naukowych Polski, Białorusi, Litwy, Rosji i Ukrainy. Obrady toczyły się na posiedzeniu plenarnym i w czterech sekcjach: językoznawczej, literackiej, historycznej i kulturowej.

Na posiedzeniu plenarnym uczestnicy Konferencji wysłuchali czterech wystąpień: profesora Bazylego Białokozowicza (z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie) – *Dom rodzinny i ziemia ojczysta jako topos w spuściźnie poetyckiej Wiktora Szweda*, prof. Людмілы Шапавалавай (z Państwowego Uniwersytetu Mohylewskiego im. A. Kulaszowa) – *Польскія запазычанні ў лексіцы памежных магілёўска-смаленскіх гаворак і іх гістарычныя вытокі*, dra Язэпа Янушкевіча (z Mińska) – *Паэма „Тарас на Парнасе” ў перакладах на польскую мову Станіслава Кашыньскага (1971 г.) і Чэслава Сэнюта (2003 г.)* oraz prof. Andrzeja Sadowskiego (z Uniwersytetu w Białymstoku) – *Procesy instytucjonalizacji mniejszości narodowych na pograniczu polsko-białoruskim*.

W ramach sekcji językoznawczej tematyce onomastycznej były poświęcone referaty prof. Leonardy Dacewicz (UwB) – *Nazwiska szlachty woj. podlaskiego, trockiego i brzeskiego w XVII wieku*, prof. Bazylego Tichoniuka (z Uniwersytetu Zielonogórskiego) – *O pochodzeniu nazwisk typu: Klimuk–Klimiuk, Kuźmuk–Kuźmiuk*, dra Станіслава Янушкевіча (z Państwowego Uniwersytetu Grodzieńskiego im. Janki Kupały) – *Прыметнікавыя дэрываты ад айконімаў жаночага роду Гродзеншчыны*. Cztery referaty dotyczyły toponimii i mikrotoponimii Polski północno-wschodniej: dr Monika Famielec (z Akademii Bydgoskiej) przedstawiła *Wpływy bałtyckie w mikrotoponimii powiatu ełckiego*, dr Dorota Morawiecka-Gąsiorowska (z Akademii Bydgoskiej) scharakteryzowała *Nazwy miejscowe w powiecie ełckim pochodzące od antroponimów wschodniosłowiańskich*, mgr Joanna Sacharuk (UwB) wygłosiła referat pt.: *Toponimia Puszczy Białowieskiej świadectwem zróżnicowania językowego i etnicznego jej użytkowników*, mgr Alina Filinowicz (UwB) omówiła niektóre *Nazwy łąk i pastwisk w gwarach Białostockizny*.

Gwary polsko-białoruskiego pogranicza scharakteryzowali następujący referenci: prof. Feliks Czyżewski (z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) – *Polszczyzna wschodniej Białostockizny w świetle „Atlasu gwar polskich” Karola Dejny*, dr Bronisława Janiak (z Uniwersytetu Łódzkiego) – *Wybrane zjawiska fleksyjne w gwarach wschodniosłowiańskich Białostockizny*. Profesor Krystyna Szczepiński (z Uniwersytetu Gdańskiego) zapoznała słuchaczy ze „Świątymi” nazwami roślin na pograniczu polsko-białoruskim, dr Bazyli Siegień (UwB) mówił o *Gwarowych nazwach osoby zmarłej na tle języków słowiańskich*.

Tematyka wystąpień innych językoznawców miała charakter indywidualny. Profesor Hanna Miatluk (UwB) porównywała zagadnienia dotyczące prozodii w języku polskim i białoruskim, dr Lilia Citko (UwB) wystąpiła z referatem pt.: *Dualis w „Kronice Bychowca” w kontekście białoruskiej geografii gwarowej*, к.ф.н., дацэнт Мікалай Гарбачык (z Państwowego Uniwersytetu Brzeskiego im. A. Puszkina) mówił o *Станаўленні і развіцці дзеяча ў старабеларускай мове, заў к.ф.н*

Аляксей Лаўшук (z Państwowego Uniwersytetu Mohylewskiego im. A. Kulaszowa) zapoznał słuchaczy ze *З'явай сінаніміі ў прыродазнаўчай тэрміналогіі беларускай і польскай моў*.

W sekcji literackiej wystąpienia referentów dotyczyły głównie twórczości poetów i pisarzy zgrupowanych wokół Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego „Białowieża”, romantyzmu białoruskiego a także literatury polskiej i białoruskiej XIX wieku. Profesor Halina Twaranowicz (UwB) scharakteryzowała *Паэтыку верша Уладзіміра Гайдуча*, a mgr Anna Sakowicz (UwB) omówiła *Асаблівасці творчай сістэмы Мікалая Гайдуча*, dr Mikołaj Kruk (UwB) przedstawił *Природę w twórczości poetów „Białowieży”*, k.f.n., дацэнт Ксенафонт Лецка (z Państwowego Uniwersytetu Grodzieńskiego im. Janki Kupały) mówił o *Беларускай народнай казцы ў святле фальклорных вытокаў і генезісу беларускага рамантызму XIX ст.*, Сяргей Даніленка (z Państwowego Uniwersytetu Mohylewskiego im. A. Kulaszowa) wystąpił z referatem pt.: *Д'ябал як сатырычны персанаж у літаратуры польска-беларускага рамантызму*, k.f.n., дацэнт Зоя Мельнікава (z Państwowego Uniwersytetu Brzeskiego im. A. Puszkina) przedstawiła *Беларускія старонкі жыцця і творчасці Элізы Ажэшкі*.

W sekcji historycznej poruszano między innymi tematy: stosunki religijne na polsko-białoruskim pograniczu, kształtowanie się świadomości narodowej Białorusinów, działalność Armii Krajowej na Grodzieńszczyźnie podczas II wojny światowej, najazd Związku Radzieckiego na Polskę we wrześniu 1939 roku. W sekcji historycznej referaty wygłosili m.in.: dr Jerzy Milewski (z Instytutu pamięci Narodowej w Białymstoku) – *17 września 1939r. próba w stosunkach polsko-białoruskich*, k.f.n., Генрык Васюк (z Państwowego Uniwersytetu Grodzieńskiego im. Janki Kupały) – *Problem tolerancji religijnej w historiografii białoruskiej w latach 90-tych XX w. i na początku XXI wieku*, Zygmunt Boradyn (ze Związku Polaków na Białorusi) przedstawił *Stosunki Nowogrodzkiego Okręgu Armii Krajowej z radzieckim ruchem partyzanckim*, dr Tadeusz Kruczkowski (ze Związku Polaków na Białorusi) wystąpił z referatem pt.: *Polacy a Białorusini w ocenie białoruskiej historiografii końca XIX i początku XX wieku*, k.f.n., Віталій Барабаш (z Państwowego Uniwersytetu Grodzieńskiego im. Janki Kupały) przybliżył słuchaczom *Stosunki narodowościowe na Grodzieńszczyźnie w latach II wojny światowej*.

W sekcji kulturowej poruszano różne problemy, najwięcej miejsca poświęcono rozwojowi i reformie szkolnictwa na Białorusi i w Polsce, dawniej i dziś. Profesor Michał Kondratiuk (UwB) mówił o *Początkach i rozwoju białorutenistyki w Białymstoku*, k.f.n., доцент Зинаида Левчук (z Państwowego Uniwersytetu Brzeskiego im. A. Puszkina) przedstawiła *Реформирование школы в Белоруси и Польше: общее и особенное*, Георгій Грыбаў (z Państwowego Uniwersytetu Brzeskiego im. A. Puszkina) wystąpił z referatem pt.: *Студэнты Беларусі і Польшчы: агульнае і асаблівае ў каштоўнасцях*, Валентина Швайко (z Państwowego Uniwersytetu Brzeskiego im. A. Puszkina) scharakteryzowała *Брестска русскую гимназию (1919–1939 гг.)*.

Kilka referatów dotyczyło problematyki kulturowej: prof. Jan Franciszek Nowosiewicz (UwB) mówił o *Wielokulturowości – szansie czy zagrożeniu dla małych społeczności?*, k.p.n., дацэнт Ала Даніленка (z Państwowego Uniwersytetu Brzeskiego im. A. Puszkina) wygłosiła referat pt.: *Успрыманне міжкультурнае ва ўмовах*

сумежжа, к.ф.н. Святлана Сяльвестрава (z Państwowego Uniwersytetu Grodzieńskiego im. Janki Kupały) omówiła działalność *Польскага тэатра ў Гродне ў I палове XIX ст.*, ст. преподаватель Ольга Попко (z Państwowego Uniwersytetu Brzeskiego im. A. Puszkina) przedstawiła *Образы польской истории в современном белорусском искусстве: Сигизмунд Август и Барбара Радзивилл*.

W dwóch wystąpieniach omawiano stosunki religijne – dr Jarosław Matwiejuk (UwB) wygłosił referat pt.: *Normatywny model stosunków Państwa z kościołami i związkami wyznaniowymi w Republice Białoruś*, a Н. Паляк (z Państwowego Uniwersytetu Grodzieńskiego im. Janki Kupały) przybliżył słuchaczom zagadnienia dotyczące *Рэлігійнага пытання на Беларусі ў адносінах Расіі і Рэчы Паспалітай у першай чвэрці XVIII ст.*

Osobno należy podkreślić problemy dotyczące obrzędów i zwyczajów w świetle badań znanego polskiego folklorysty M. Federowskiego – dr Maria Czurak (z Instytutu Sławistyki PAN w Warszawie) mówiła o *Obrzędach pogrzebowych w zbiorze „Lud białoruski” Michała Federowskiego*, a dr Kazimiera Pastusiak z tegoż Instytutu scharakteryzowała *Zabobonne tradycje w lecznictwie ludowym na pograniczu polsko-białoruskim*.

Referaty i komunikaty wygłoszone na XI Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu „Droga ku wzajemności” ukazały się drukiem w kolejnej – VI publikacji zatytułowanej *Polsko-białoruskie związki językowe, literackie, historyczne i kulturowe*.

W omawianym spotkaniu po raz pierwszy uczestniczyła pięcioosobowa grupa pracowników naukowych z Państwowego Uniwersytetu Mohylewskiego, z którym ostatnio Katedra Filologii Białoruskiej Uniwersytetu w Białymstoku nawiązała współpracę i wymianę studentów i pracowników.

Alina Filinowicz  
Białystok